

Maija-Riitta Ollila 26.09.2019

Tulevaisuuden älykästä hoivaa: Ihmisen ja teknologian vuorovaikutus

Hoivan määrittelyä

”Hoiva liittyy niin läheisesti elämän kokonaisvaltaiseen uusintamiseen ja huolenpitoon, että sen määrittely on hyvin vaikeaa. Hoiva erottuu esimerkiksi lääketieteellisestä hoidosta ja varhaiskasvatuksesta. Eräät hoivan määritelmät korostavat, että hoivan on kohdistuttava ihmisiin, jolloin esimerkiksi siivoaminen rajautuu hoivan ulkopuolelle, vaikka se sisältyykin usein käytännön hoivatyöhön. **Itse ymmärrän hoivan työksi, jolla pyritään vastaamaan huolenpidosta riippuvaisten aikuisten ja lasten emotionaalisiin ja fyysisiin tarpeisiin.**”

Lena Näre Niin & näin 1/2012

Hoivan määrittelyä

Hoiva käsitteenä on laaja-alainen, siihen sisältyy myös huolenpidollisia ulottuvuuksia ja sillä viitataan huolenpidon edellyttämään **velvollisuudesta ja rakkaudesta tehtävään sitoutuneeseen ja hoivattavan tarpeita kuuntelevaan työhön.**

Hoivalla tarkoitetaan kokonaisvaltaista palkallista tai palkatonta toimintaa, jolla osin tai kokonaan mahdollistetaan sellainen yksilön tarpeiden mukainen arjen toimista selviytyminen, josta hän toimintakyvyn ollessa normaali kykenisi itse täysin suoriutumaan.

Helena Sukanen Opinnäytetyö 2015 Oulun ammattikorkeakoulu

Huolenpito

”Huolenpidon käsitteellä tarkoitetaan vastuun ottamista toisen ihmisen itsestä huolenpidosta ja sen toteuttamista. Huolenpito tukee sen vastaanottajan elämänhallintaa ja toimintakykyä. Huolenpito on sen vastaanottajan yksilöllisten tarpeiden toteutumisesta huolehtimista hoivan tarkoittaessa niiden tukemista ja käytännössä osin tai kokonaan toteuttamista. -- Huolenpidon tarve korostuu silloin kun yksilö ei itse syystä tai toisesta kykene huolehtimaan itsestään.”

Helena Sukanen

Huolenpito itsestä

”Kotona asuvien ikääntyvien itsensä huolenpito on itsestä välittämistä päivittäisten askareiden ja sairauksien sekä terveyden hoitamisen kautta. Edellytyksenä itsestä huolenpidolle on persoonallisuuteen, taustaan sekä terveyden ja vanhenemisen kokemiseen liittyvät yksilötekijät. Tutkimuksen tuloksena [Kaisa] Backman on muodostanut neljä itsestä huolenpidon pääkategoriaa, jotka ovat luovuttaja, omapäinen, ulkoapäin ohjautuja ja omavastuinen. Itsestä huolenpidolla on yhteys toimintakykyyn. Luovuttajien ja ulkoapäin ohjautuvien kohdalla Backman puhuu tilanteesta, jossa yksilö on joutunut antamaan periksi ja luovuttamaan vastuun itsestä huolenpidosta muille.”

Helena Sukanen

A person in a dark pinstriped suit, white shirt, and red striped tie is holding a globe. The globe has yellow continents and a dark grey background. The text "Huolenpito maapallosta" is written in white on the globe. The person's hands are visible, supporting the globe from below. The background is a plain, light grey gradient.

Huolenpito
maapallosta

ETIIKAN MUUTTAMINEN ELÄMÄKESKEISEKSI

Kestävän kehityksen ohjelma
uuteen tarkasteluun

Etiikan tulisi olla tulevaisuussuuntautunutta

EUROOPAN KOMISSION KESÄKUUSSA 2018 PERUSTAMA
RIIPPUMATON

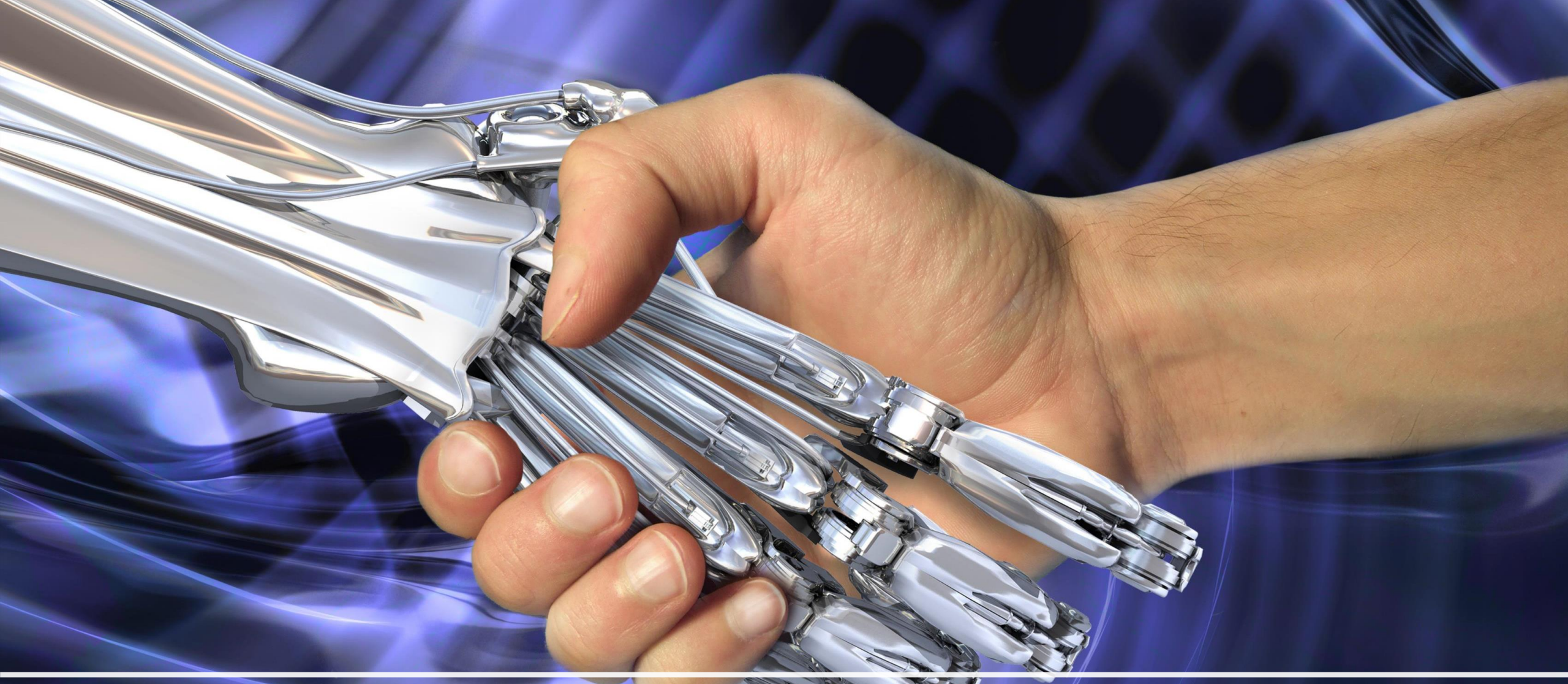
TEKOÄLYÄ KÄSITTELEVÄ
KORKEAN TASON ASIANTUNTIJARYHMÄ

LUOTETTAVAA TEKOÄLYÄ
KOSKEVAT
EETTISET OHJEET

SEITSEMÄN EETTISTÄ VAATIMUSTA, JOTKA ARVIOIDAAN JA KÄSITELLÄÄN TEKOÄLYJÄRJESTELMÄN KAIKISSA VAIHEISSA

- Ihmisen toimijuus ja ihmisen suorittama valvonta
- Tekninen luotettavuus ja turvallisuus
- Yksityisyyden suoja ja datan hallinta
- Avoimuus
- Monimuotoisuus, syrjimättömyys ja oikeudenmukaisuus
- Yhteiskunnallinen ja ekologinen hyvinvointi
- Vastuuvollisuus

Tekoälyn ja ihmisen yhteistyö

Hoivaetiikka

- Empatia
- Vastuu
- Kompentenssi
- Luottamus
- Huomion kohdistaminen
- Kunnioitus
- Itseyden tunnistaminen
- Käsillä olevien asioiden hoitaminen

Millaisiin
tehtäviin
hoivabotti
soveltuu?

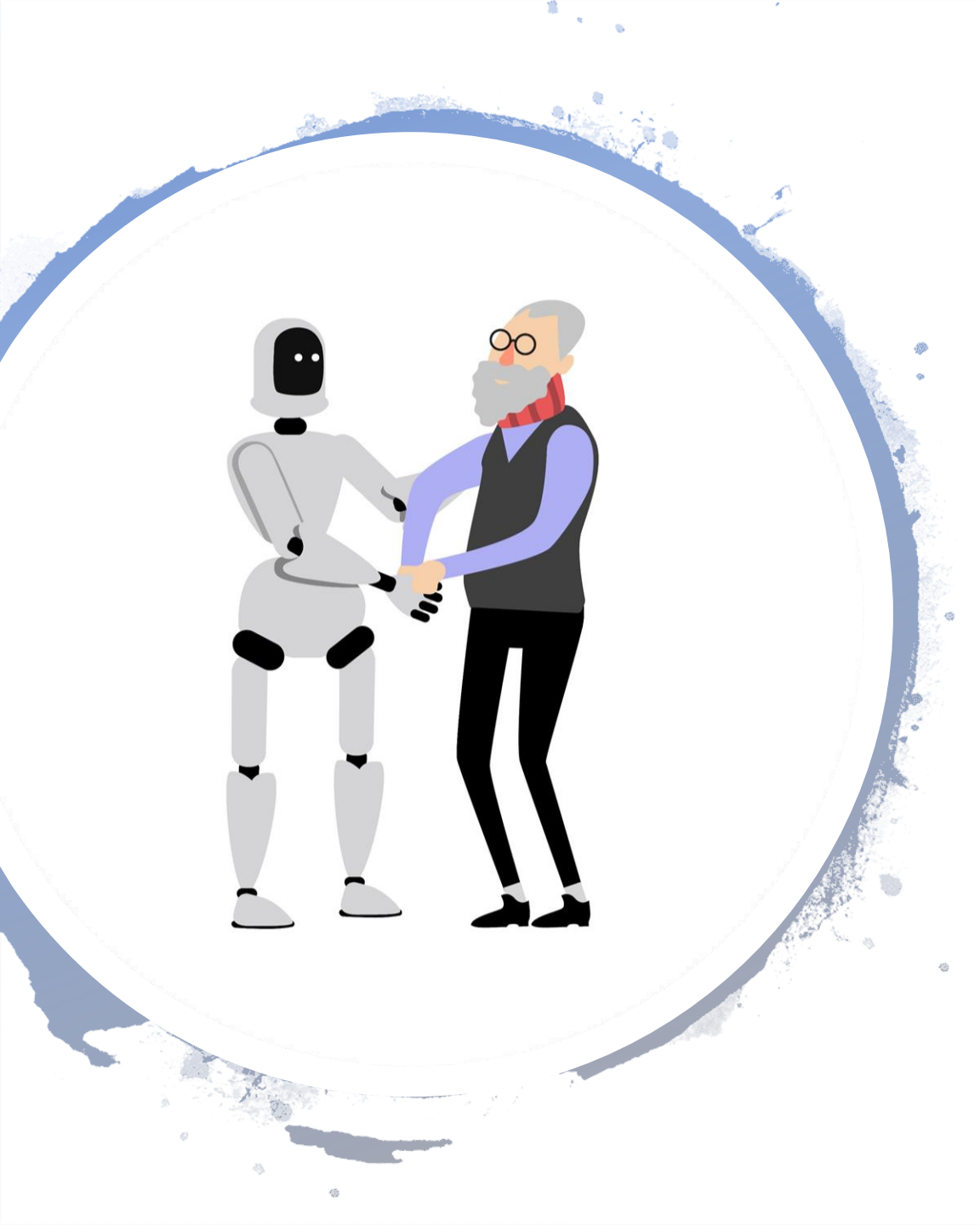

Seurustelurobotti
Pepper

Asiakaspalvelijarobotin ominaisuuksia

- Kroonistunut työn ilo ja ystävällisyys
- Pystyy identifioimaan tunteita: ilo, suru, viha ja yllättyminen.
- Pystyy tulkitsemaan hymyn, otsan rypistyksen, äänensävyn, leksikaalisen kentän ja osan ei-verbaalisesta viestinnästä, esimerkiksi pään kallistuksen.
- Tietää, onko inhimillinen vuorovaikutuskumppani hyvällä vai huonolla tuulella. Pystyy reagoimaan asianmukaisesti keskustelukumppanin tunnetilaan.

Pystyykö robotti tuottamaan eettisen hoivan osatekijät?

Hoivan eettiset osatekijät:

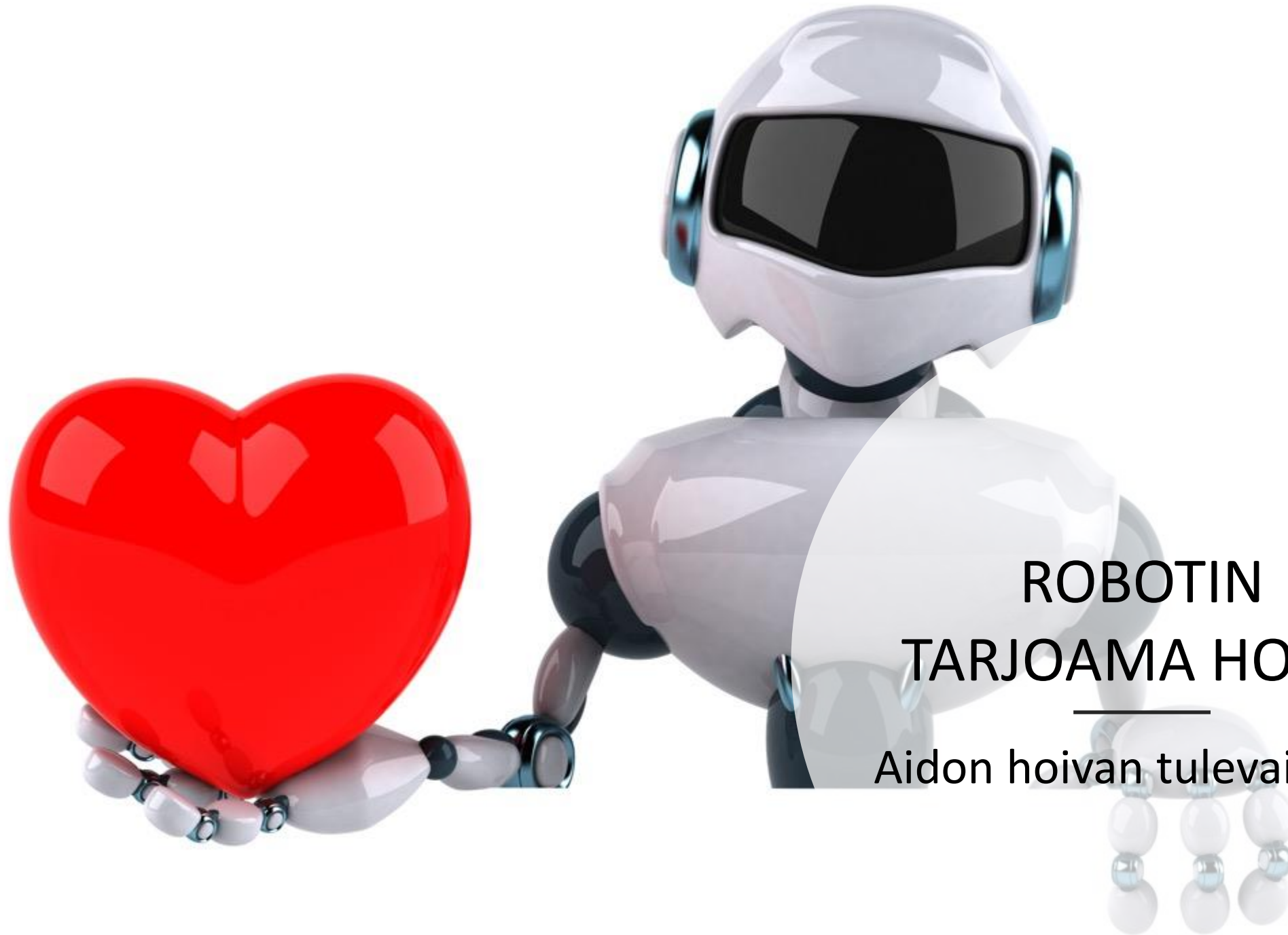
- Huomion kohdistaminen
- Pätevyys
- Reagointikyky
- Vastuullisuus

Ympäristöhypoteesi: hoivaympäristön merkitys

Entä jos hoivasuhteessa tärkeintä onkin merkityksellinen konteksti: hoivaympäristö? Hoivaympäristön muodostavat eleet, liikkeet ja ilmaisut, jotka ilmaisevat huomion kohdistamista hoidettavaan ja hänen haavoittuvuuksiinsa reagoimista. Hoivaympäristöjen esimerkkeinä ovat vaikkapa sairaalan osastot, vanhusten hoitolaitokset ja lasten päiväkodit. Tällaisissa ympäristöissä tärkeintä eivät loppujen lopuksi ole hoivaajien sisäiset tunnetilat, vaan heidän käyttöksensä. Robotti ei pysty tuottamaan tunteita, mutta se pystyy tuottamaan johdonmukaista käyttäytymistä.

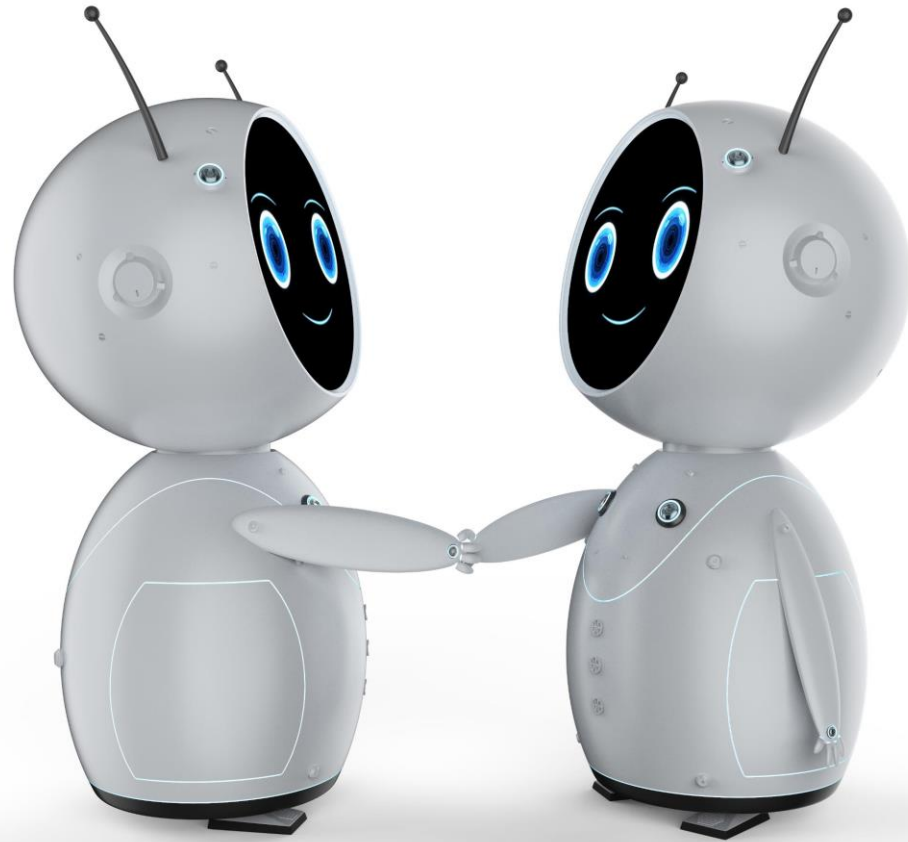
Teknologian tuomat hoivaympäristön muutokset

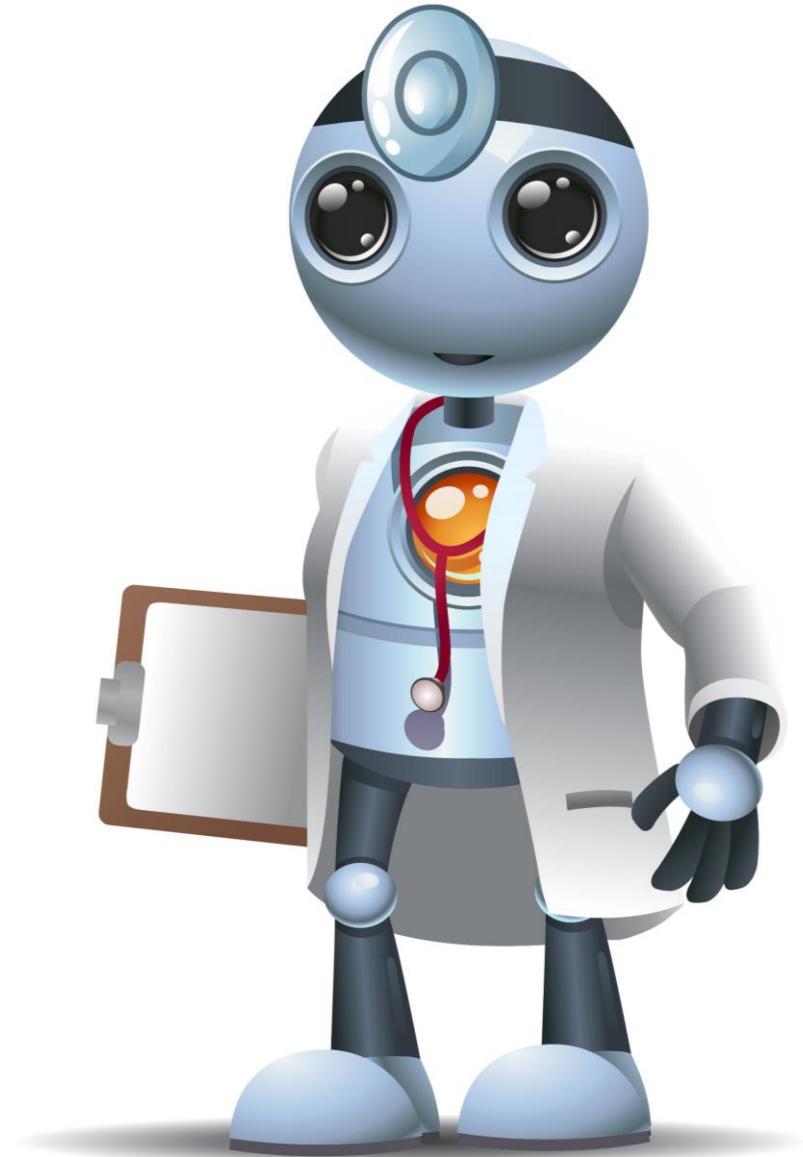
**ROBOTIN
TARJOAMA HOIVA**

Aidon hoivan tulevaisuus?

Huijaako hoivarobotti hoivattavaa?

Ihmisen kehollisuuden merkitys

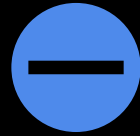

Dataetiikka ja laki:

- Lain ja moraalien ero
- Yksityisyys
- Oma data

ALGORITMINEN PÄÄTÖKSENTEKO

Millaisia päätöksiä algoritmien
sallitaan tehdä?

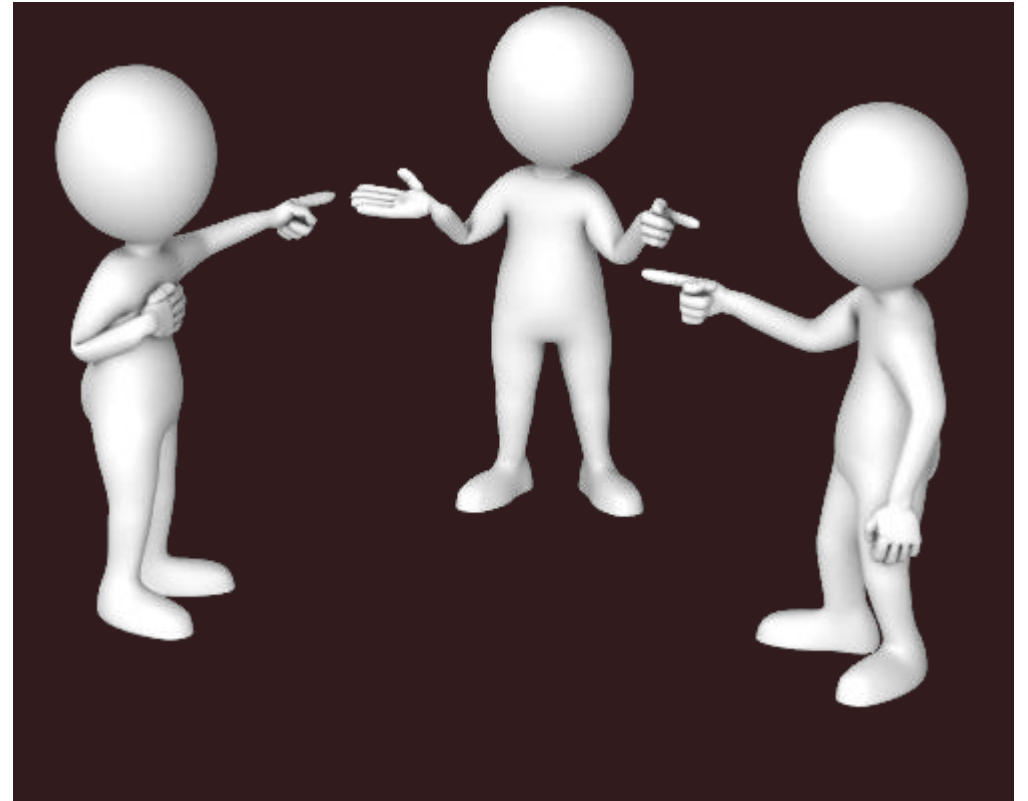

Kuka on viime kädessä vastuussa
näistä päätöksistä?

KETKÄ OVAT VASTUULLISIA TOIMIJOITA?

Responsibility =
response ability

Vastuu =
aikomus + aiheuttaminen

HOIDON VALINTAA JA LASTENSUOJELUA

- In the Italian healthcare system, an ADM system helps choose the most effective and efficient treatments for patients, with the additional aim of optimizing financing through the use of data-driven decisions. The Danish case study shows how three communities have developed a system that uses risk parameters for the early identification of children which are vulnerable to neglect.

<https://ethicsofalgorithms.org/2019/06/11/automated-decisions-europe-must-speak-with-one-voice/>

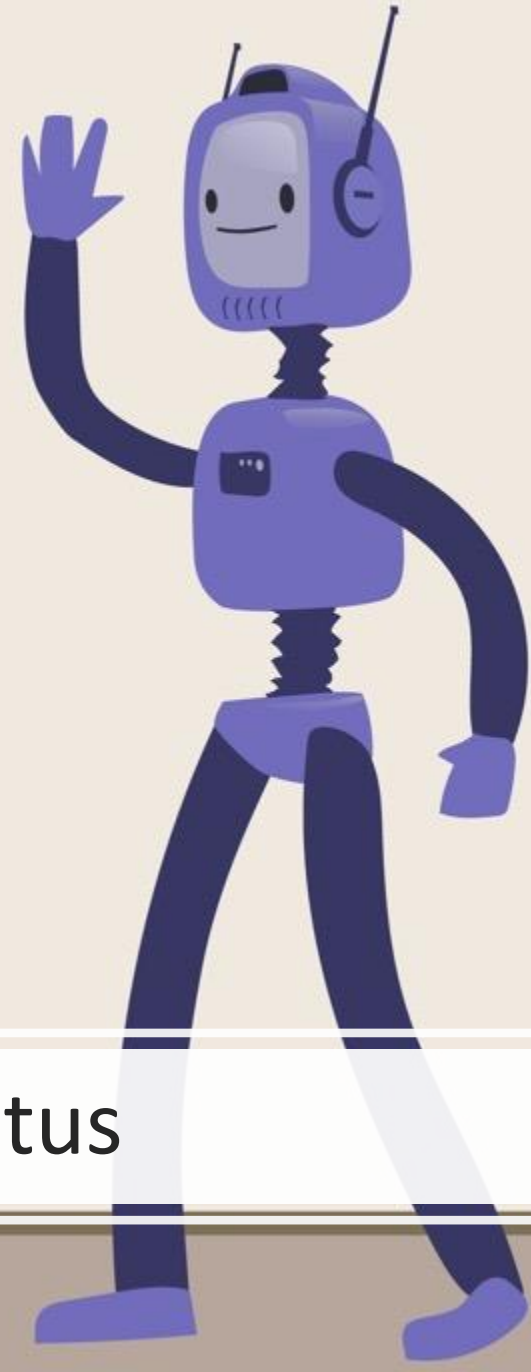
VAIN AGENTIT VOIVAT MUUTTA AASIOITA

AI MAAILMAN
MUUTTAJANA?

Mitä tapahtuu työelämälle?

Työmarkkinoiden mullistus

Työn ja varallisuuden uusjako

- Työn automatisoituminen
- Datajätit ja bisnesten keskittyminen
- Uudet tavat osallistua yhteiskunnan elämään

Mikroyrittäjyys ja alustatalous

Uudet ja vanhat ammatit

SUOMEN SATA
UUTTA MAHDOLLISUUTTA
2018–2037

Yhteiskunnan toimintamallit uudistava radikaali teknologia

https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/tuvj_1+2018.pdf

”Nousevia ja uusia ammatteja ovat mm. paikkatietoekspertti, virtuaalipalvelumanageri, virtuaalietäopas, virtuaalisomistaja, seuraliavustaja, e-urheiluvalmentaja, e-urheilija, elämysopas, tosi-VR-tähti, VR-tapahtumakoordinaattori, VR-terapeutti, verkkopelivalmentaja, AR/VR-haptiikkapuvustaja ja haptiikkahuoltaja.

Concierge palvelut leviävät arjen hedonismiin emmekä vältty seksirobottien parittajilta. Virtuaalimatkojen virkailija, sijaismatkustaja, elämysstimuloija ja elämyskehittäjä nousevat uusina ammatteina.

Yrityksissä työskentelyä ja asiakaskokemuksia kehittämään tarvitaan elämyksellistäjiä.”

Ihmisen lajityypillinen elämä

Teemmekö työmarkkinoilla vain sitä, mitä tekoälyltä jää tähteeksi? Vai pyrimmekö kehittämään kaikkia inhimillisiä kykyjä ja taitoja?

Tunnetyön taitaminen

Työyhteisöön ja
asiakaspalveluun
tarvittavien
myönteisten
tunnetilojen
ylläpitäminen

**"Your bad attitude was starting to
affect the others. That's much better."**

Työpäivä

Groucho Marxin tapaan

**Minulla on ollut
oikein hyvä päivä.**

Se ei ollut tämä päivä.

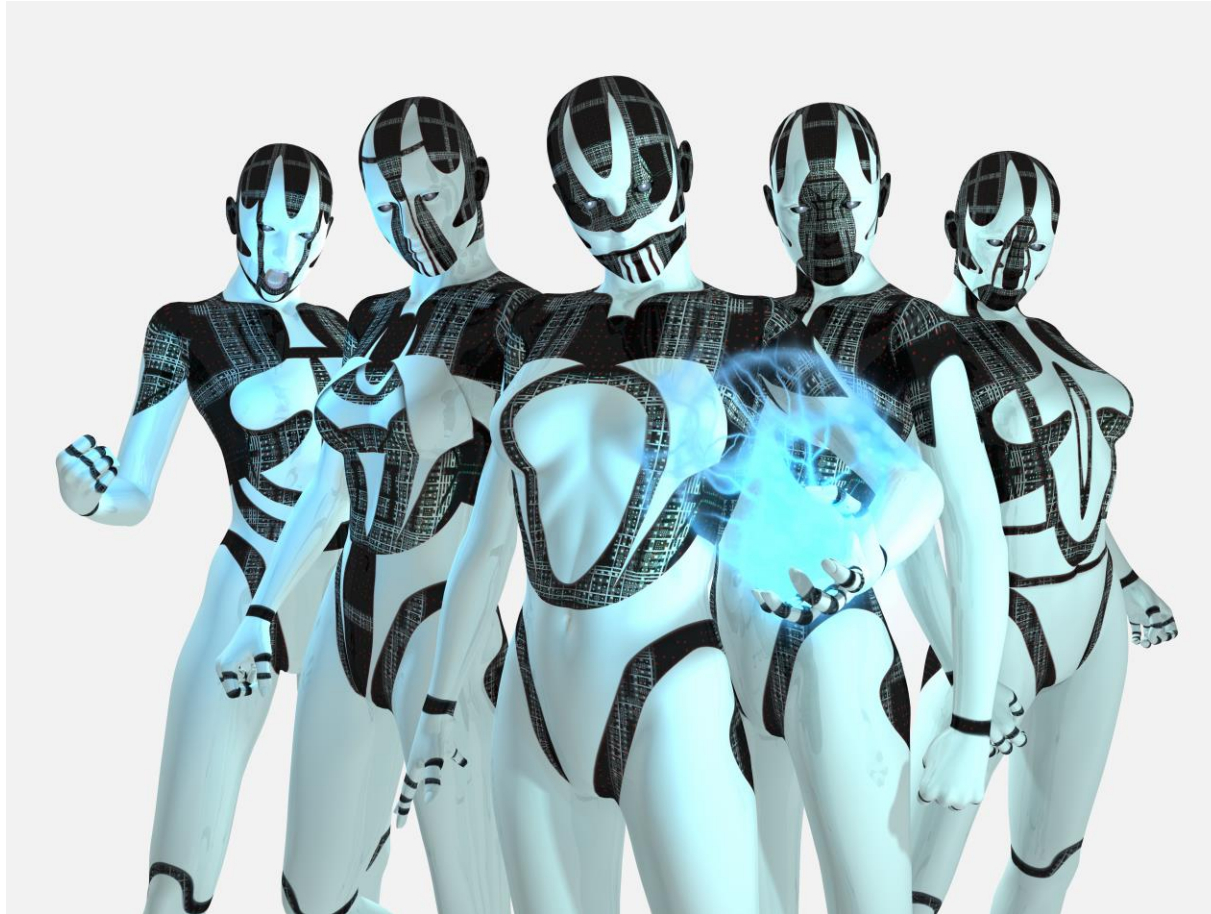

Resilienssi tunnetaitona

- Joustavuus
- Kimmoisuus
- Sitkeys
- Sinnikkyys

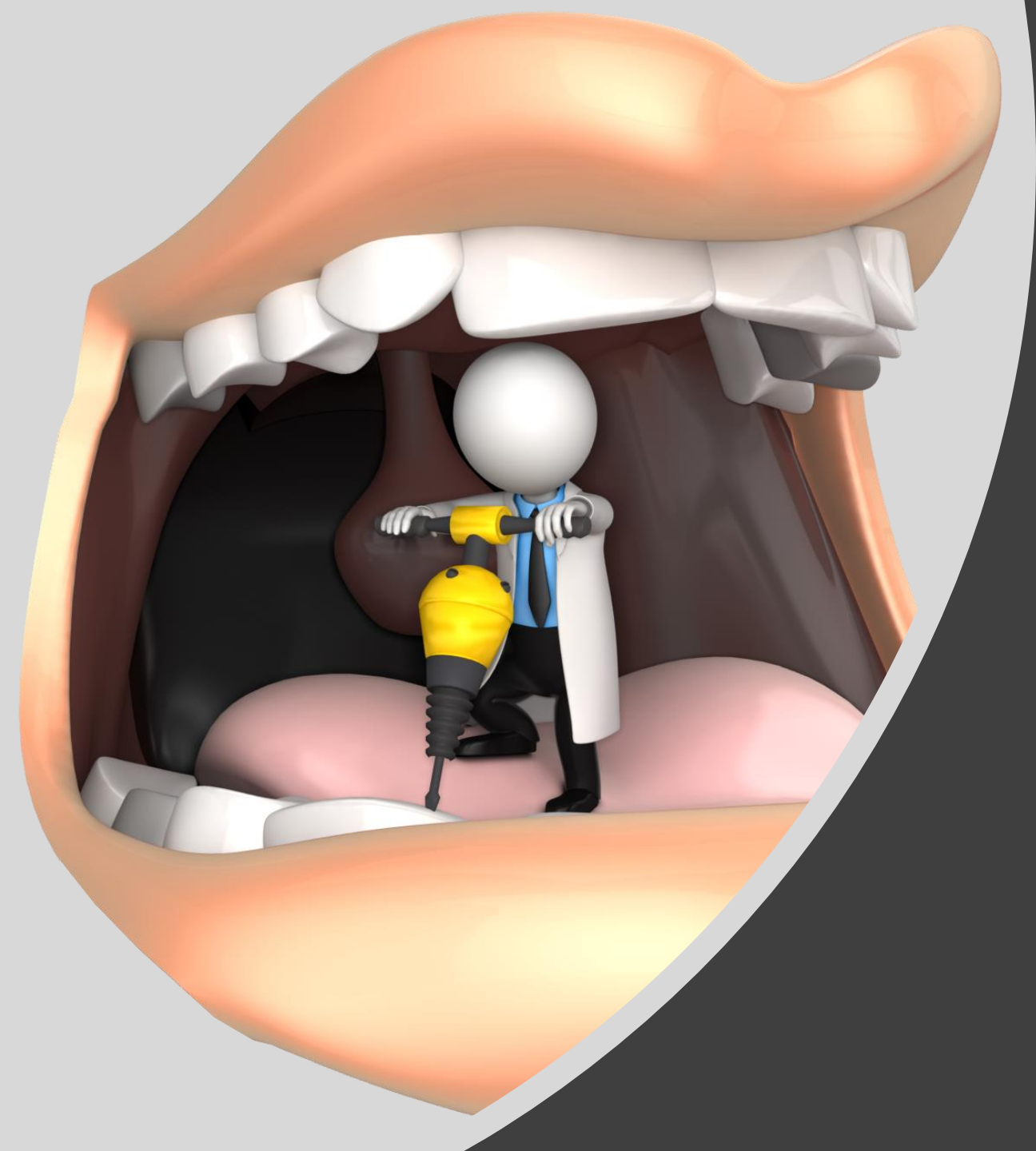

Käyttämämme välineet muuttavat meitä

Minustako kyborgi?

Teknologiset
apuvälineet
voivat olla
pieniä

...tai suuria

Koneen vs. ihmisen luovuus

Tarvitaanko tulevaisuudessa inhimillistä luovuutta johonkin?

Keksi tai kuole!

Mikä on tekoälyn rooli yhteiskehittämisessä?

Ain't they fine
or

Kuinka saavutan tavoitteeni virtaavassa maailmassa?

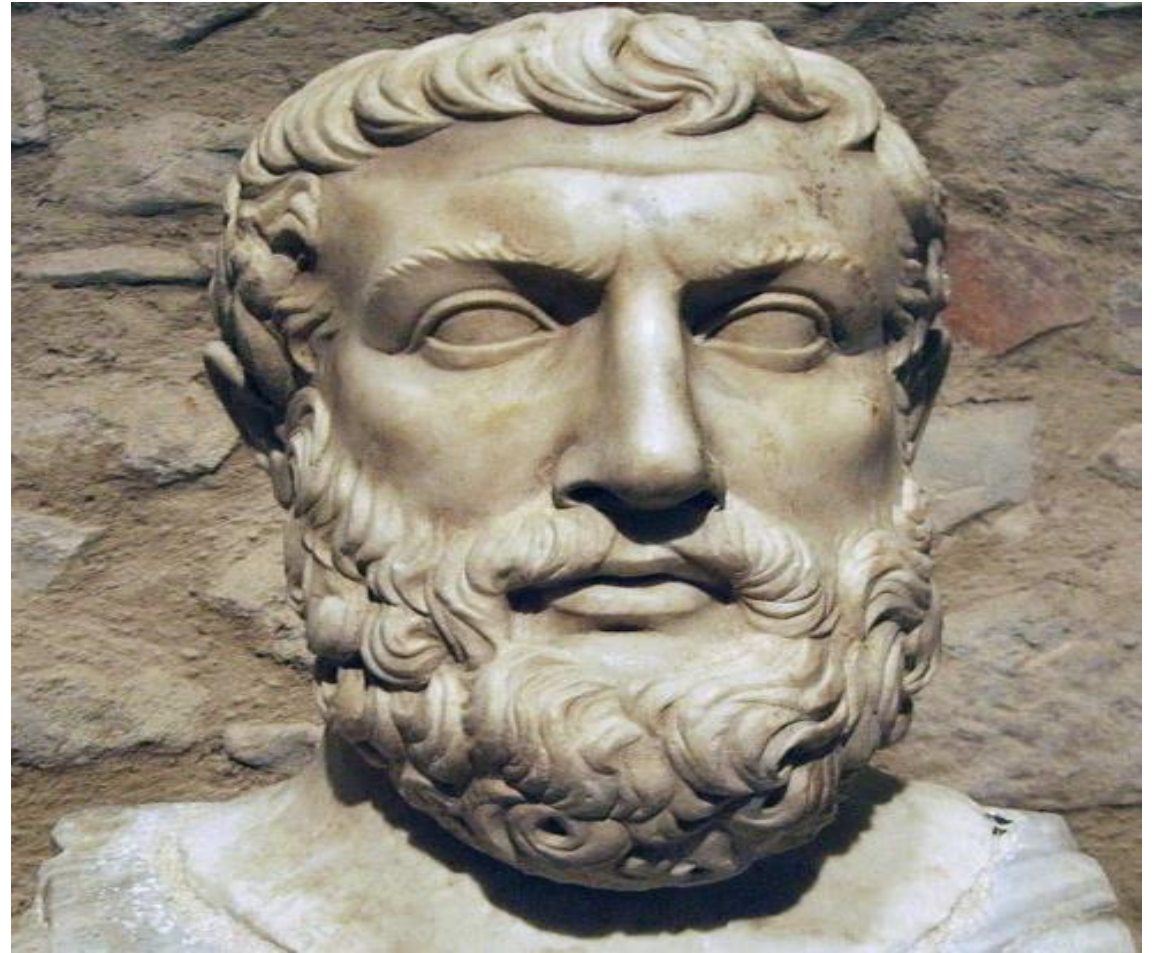
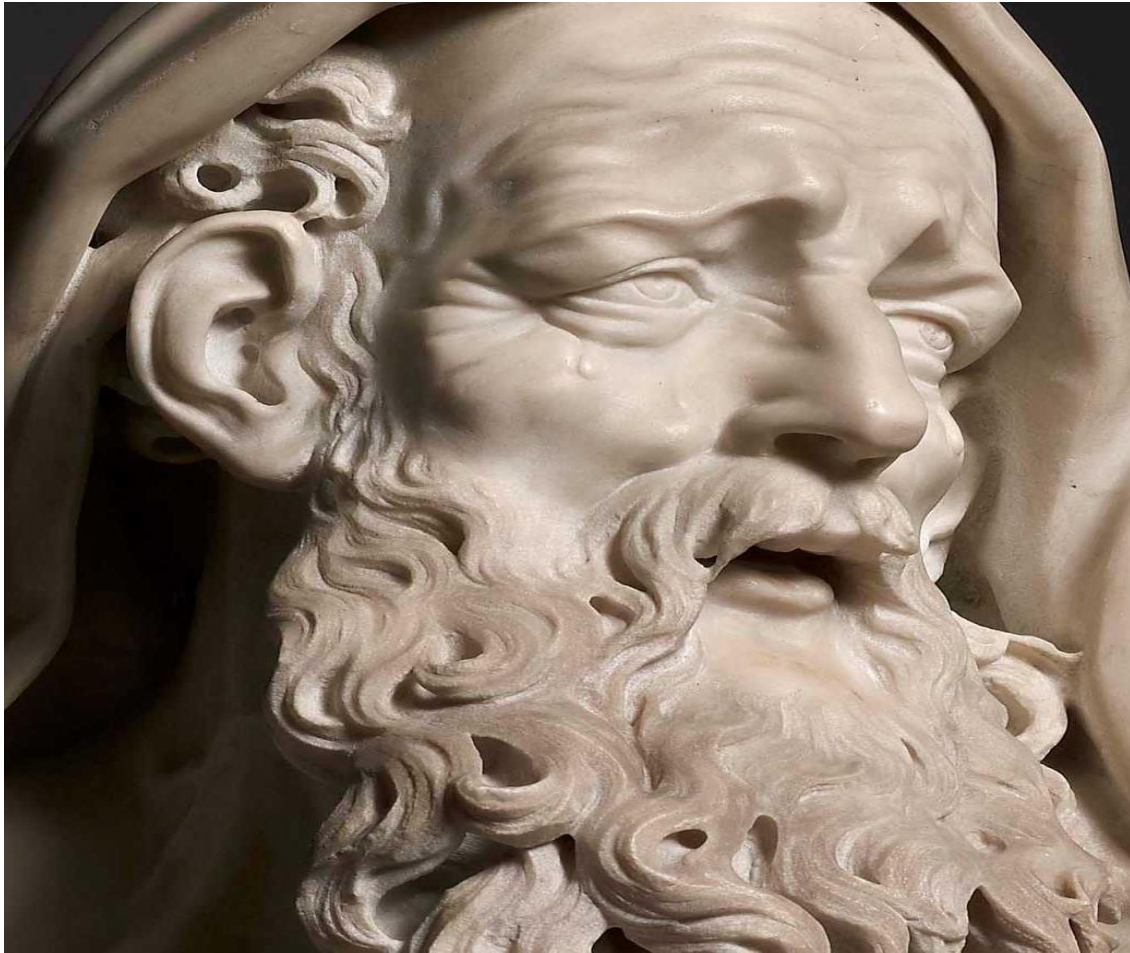
Herakleitos

Panta rhei kai ouden menei.

Kaikki virtaa, mikään ei pysy paikallaan.

Samaan virtaan astumme emmekä astu,
me emmekä me.

Mikä muuttuu? Mikä pysyy ennallaan? Herakleitos vs. Parmenides

A large, textured orange watercolor splash on the left side of the page, with various shades of orange and brown, and some darker spots and splatters extending towards the center.

Aivot pitävät
status quosta

Status quon säilyttäminen
aikaansa pitäytymistä
tämänhetkiseen
tilanteeseemme.

Mikä jää ennalleen?

Luomuläsnäolosta
maksetaan!

Mitä läsnäolo
tarkoittaa ja mitä
siltä edellytetään?

Oleminen on
havaittuna olemista.

Piispa George Berkeley:
(1685 – 1753)

Esse est percipi

Merkitysten
jano

En tahdo muuta kuin taivaan.

Philipp Melanchthon

The **meaning**
of life is to find
your gift.

The **purpose** of life
is to give it away.

Maija-Riitta Ollila

Kiitos!

Twitter: @Mrollila

Tekoälyn
etiikkaa